

Lausunto

27.02.2026

Asia: VN/3799/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

SLL ei kannata esitystä kolmansien maiden kansalaisten oleskelulupien automaattisesta perumisesta tilanteessa, jossa hän on turvautunut toimeentulotukeen. Keskeinen puute esityksessä koskee esityksen vaikutusarviointia alaikäisenä maahan tulevien opiskelijoiden tilanteesta.

Lukiolaisten opiskeluperäisissä oleskeluluissa on pääsääntöisesti kysymys alaikäisistä nuorista, jotka ovat tulleet yksin maahan opiskelemaan suomalaisessa lukiossa suomen tai ruotsin kielellä. Opiskelun perusteella toisen asteen koulutukseen tehtyjen myönteisten oleskelulupapäätösten määrät ovat olleet kasvussa, kun vuonna 2019 myönteisiä päätöksiä tehtiin 385 ja vuonna 2024 jo 1745. Viimeisen 12 kuukauden (1/2025 – 1/2026) aikana on myönnetty 606 opiskeluperusteista oleskelulupaa 14–17-vuotiaille (Lähde: Migri). Näistä opiskelijoista suurin osa on oletettavasti lukiolaisia, koska ammatilliseen koulutukseen tulevat ovat tyypillisesti täysi-ikäisiä.

Esityksen vaikutusten arvioinnissa todetaan, että vaikka ehdotettava sääntely ei ole suuri periaatteellinen muutos nykytilaan, voi sääntely muodostua jatkossa merkittävämmäksi, kun toisen asteen koulutuksesta aletaan periä täyskatteellista lukuvuosimaksua 1.8.2026 alkavia opintoja koskien. Tähän saakka lukiokoulutus on ollut heille maksutonta, mikä on tukenut erityisesti pienten, syrjäisten paikkakuntien lukioiden säilymistä. Kyseisen muutoksen vaikutuksista opiskelijamääriin ei ole vielä riittävästi tietoa, jotta oleskelulupahakemusten määrän muutoksia voisi ennakoida, mutta SLL:n arvion mukaan opiskelijoiden määrä tulee todennäköisesti vähenemään merkittävästi.

Esitysluonnoksessa ei ole lainkaan arvioitu esityksen vaikutuksia alaikäisenä Suomeen opiskelemaan tullessiin ja tuleviin nuoriin. SLL vaatii esityksen täydentämistä näiltä osin.

Esitysluonnoksen mukaan välillisenä seurauksena saattaa olla, että toimeentulotukea jätetään hakematta, vaikka sille olisi erityinen tarve. SLL:n mielestä juuri tämä tekee esityksestä kohtuuttoman: opiskelijan taloudelliset vaikeudet voivat olla tilapäisiä, äkillisiä ja hänen vaikutusmahdollisuuksiensa ulkopuolella (esimerkiksi opiskelijan tai hänen perheenjäsenensä sairastuminen tai loukkaantuminen, muutos perhetilanteessa, varojen siirtoon liittyvät tilapäiset ongelmat, sotatila kotimaassa).

Todennäköisesti yhä harvempi opiskelija uskaltaisi turvautua viranomaisten apuun, mikä altistaa heidät hyväksikäytölle ja turvautumaan epätoivoisiin ratkaisuihin oman toimeentulon vuoksi. Opiskelijarekrytointi on elinehto monille pienille kunnille, ja tämän ilmiön johdosta on jo voitu havaita eettisesti arveluttavia toimintatapoja lähtömaissa. Oppilaitosten mukaan kolmansista maista yksin tulleet opiskelijat tarvitsevat paljon tukea vieraassa maassa elämiseen ja yhteisöön kiinnittymiseen, eikä pienillä paikkakunnilla välttämättä riitä osa-aikaisia työpaikkoja nuorille toimeentulon turvaamiseen. Mikäli opiskelija on jo opintojensa loppuvaiheessa, on maasta poistaminen erityisen lohduton tilanne yksilölle: silloin tutkinto, josta opiskelija on maksanut korkeita lukukausimaksuja, voi jäädä kesken.

Toimeentulotuen lyhytaikainen käyttö ei saisi SLL:n näkemyksen mukaan automaattisesti johtaa oleskeluluvan peruuttamiseen tai kielteiseen päätökseen, jos opiskelija kykenee korjaamaan tilanteensa. Säännöksen tulisi sisältää merkittävää tapauskohtaista harkintaa, joka estää luvan peruuttamisen tilapäisen ja perustellun tuen tarpeen vuoksi. SLL:n mielestä ei ole tarkoituksenmukaista estää Suomessa opiskelleiden jääminen maahan pelkän lyhytaikaisen toimeentulohaasteen vuoksi.

Hynönen Iiris
Suomen Lukiolaisten Liitto